

Arheoloogiakeskus MTÜ

**Aruanne kivikalme piiride kindlaksmääramisest Jüri alevikus
(reg nr 18741; Talli tänav 2, Jüri alevik, Rae vald/Jüri kihelkond,
Harjumaa) 2017. aastal**

**Koostaja
Gurly Vedru
arheoloog**

Tallinn 2017

Arheoloogiliste uuringute aruande vorm nr 1.

		Loa number: 17630
Mälestise nimetus / uuringu objekt:	Kivikalme	Registrinumber: 18741
Aadress (uuringu objekti asukoht): Harju maakond, Rae vald, Talli tänav 2 (65301:001:3758)		
Koordinaadid: Uuritud ala nurgad X: 6580524, Y: 551385; X: 6580515, Y: 551437; X: 6580434, Y: 551432; X: 658044, Y: 551372		

Uuringute eesmärk ja kokkuvõte:

Arheoloogilise uuringu eesmärk oli välja selgitada kivikalme piirid. Selgus, et sellest kohast on aegade jooksul ilmselt paasi murtud ning siia on ladestatud rohkelt nii olme- kui ka ehitusprügi. Kaitstavat ala läbib selle põhjapoolses osas ida-lääne suunaline siksakjas kraav. Kohati on siin palju raudkive, mis arvatavasti osutavad kivikülville. Tehtud šurfidest, kraavi servadest ja detekoriga kontrollides midagi kalmele iseloomuliku ei leitud. Samas tuleb arvestada asjaoluga, et kalmed võivad olla väga mitmesugused ning inimluude mitte leidmine ei tähenda, et antud kohta ei oleks matmiseks üldse kasutatud. Matuste täpsema asukoha väljaselgitamiseks tuleks läbi viia süstemaatilised eeluuringud kogu alal. Kontrolliti ka kalme põhjakirdepoolsest piirist põhjakirde poole jäävat ala ning selgus, et sellel matuseid ei ole.

Tehtud/tellitud analüüsid ja dateeringud:

☐	¹⁴ C
☐	dendro
☐	luu
☐	muu

Välitööde juhataja ja asutus: Gurly Vedru, MTÜ Arheoloogiakeskus
Toimumisaeg: 05.05.2017
Tööde tellija: Rae Vallavalitsus
Kaevandi või uuritud ala pindala: U 4280 m ²
Leiud (peanumber): Puudusid

Märkused:

Uuringute tulemusel selgus, et vahetult väljaspool kalmena kaitstavat ala matuseid ei ole. Mälestise ala erineb ümbritsevast tugevasti ning tuleks säilitada puutumatult võimalike edasiste arheoloogiliste uuringuteni.

Kuupäev 20.05.2017

Allkiri

Aruanne kivikalme piiride kindlaksmääramisest Jüri alevikus (reg nr 18741; Talli tänav 2, Jüri alevik, Rae vald/Jüri kihelkond, Harjumaa) 2017. aastal

Sissejuhatus

2017. aasta mais toimusid arheoloogilised uuringud Jüri alevikus (Rae vald/Jüri kihelkond, Harjumaa) Talli tänav 2 kinnistul (65301:001:3758) paikneval riikliku kaitse all oleval kivikalmel (18741; joonis 1, 2).

Tööd olid põhjustatud Rae Vallavalitsuse soovist täpsustada mälestise piire ning koostada sellele muinsuskaitse eritingimused. Vastavaid töid viis läbi Arheoloogiakeskus MTÜ arheoloog Gurly Vedru, objekti kontrollis metallidetektoriga Ants Rulli.

Asukoht, looduslikud olud ja kohakasutuse ajalugu

Praegune Jüri alevik asub ligilähedaselt Rae valla loodepoolse osa keskel. Uuritud kivikalme jääb aleviku keskossa, u 1,3 km Tallinn–Tartu–Luhamaa teest (riigimaantee nr 2) idakirde poole ja 380 m Tallinna ringteest (11) kagu poole. Väiksemast Jüri–Aruküla teest (11303), mis Jüri alevikus kannab Aruküla tee nime, asub matmispaik u 151,5 m põhjaloode pool ning Talli tänavast u 41 m põhjakirde pool. Vahetult kalme lääneloodepoolsest piirist lääneloode pool kulgeb Talli tänava haru, mis viib Aruküla tee 24 kinnistule (joonis 2).

Talli tänav 2 kinnistu on ebakorrapärase kujuga, selle suurim ulatus on idakirde–lääneedela suunas u 182 m ning põhjaloode–lõunakagu suunas u 144 m. Maapind Talli tänav 2 kinnistul langeb edela-, lääne- ja põhja suunas, kõrguste vahed ulatuvad kuni kahe meetrini. Kuna tegu on üsna ulatusliku alaga ning tõusud/langused jaotuvad pika maa peale, siis ei ole need maastikul väga hästi jälgitavad. Kaitsealune kalme asetseb kinnistu lääneloodepoolses sektoris vahetult selle lääneloodepoolse piiri ääres, kus hõlmab u 3,3 hektari suuruse ala. Kalme pikkus on põhjakirde–lõunaedela suunas u 55,5 m ja laius lääneloode–idakagu suunas u 52 m.

Jüri alevikus asub mitmeid teisigi arheoloogiamälestisi, millest uuritud kalmele lähimaks on Lehmja tammikus asuvad muistsed põllud (18750). Muinaspõldudega ala põhjapoolne nurk jääb kalmest 116 m edela poole. Kalmest u 291 m põhjakirde pool asub lohukivi 18895 ning 380 m lõunakagu pool lohukivi 18746. Lähim asulakoht on teada kalmest 338 m põhjaloode pool, teine, pisut kaugemale jääv aga 434,5 m idakagu pool. Viimatimainitud asulakoha vahetus läheduses, omaaegse niiske ala servas on kolm lähestikku paiknevat lohukivi registrinumbritega 18744, 18745 ja 18749. Need jäävad uuritud kalmest aga juba u 568 m idakagu poole (joonis 2) ning teised kaitsealused arheoloogiamälestised asuvad veelgi kaugemal.

Kalme on rajatud õhukesele paepealsele mullale (joonis 3: Kh"), kus mulla lõimiseks on liivsavi ja aluspõhjapaas jääb sügavamale kui 30 cm. Sama mullaga alale jääb ka Lehmja tammik koos sealsete muinaspõldude jäänustega. Matmispaiga lääneloodepoolse külje põhjakirdepoolne nurk jääb leostunud mullale (joonis 3: Ko). See neutraalne kuni nõrgalt happeline muld sobib kõikide põllukultuuride kasvatamiseks ning on Eesti ala parim põllumuld. Läheduses levivad veel rähkmuld (joonis 3: K), gleistunud leostunud muld (joonis 3: Kog) ning leostunud gleimuld (joonis 3: Go). Kahest viimatimainitust on gleistunud leostunud muld ajutiselt ja/või nõrgalt liigniiske ning leostunud gleimuld alaliselt ja/või keskmiselt liigniiske (alus: Maa-ameti mullakaardirakendus). Pinnakate ja osaliselt ka taimestik ongi Lehmja tammiku lõunapoolses osas ja uuritud kalme alal sarnane: iseloomulik on künklik maapind ja vanad pooleldi mattunud paeaugud, Lehmja tammiku põdsarindes domineerib sarapuu, kalme lähedal kasvab ka üksik tamm. Praegu kasvabki kalme alal üsna tihe sarapik, vähem leidub leppa ja toomingat, puurinne peaaegu puudub. Nagu mainitud, on maapind kalme kohal ebatasane, lisaks paemurrukohtadele leidub siin ka prügi ladestamiseks kaevatud auke. Lisaks väiksematele kaevetele on kalme lääneloodepoolse nurga juures üsna

selgepiiriline sügav auk, mille läbimõõt on u 11 m. Sellest august saab alguse ligilähedaselt ida-lääne suunaline siksakiline kraav, mis kulgeb kalme põhjakirdepoolse piiri ääres. Kraavi pikkus on u 77 meetrit ning see jätkub väljapoole kalme ala. Kogu kaitstavat ala ja selle lähiümbrust on aastakümnete jooksul kasutatud prügiladestamise kohana, siia on toodud koormate kaupa ehitusprahti (sh klaasi) ning mitmesugust olmeprügi.

Mälestise täpset ajalugu ei ole võimalik välja selgitada, kuna vastav dokumentatsioon puudub. Puudub ka mälestise pass, ainsaks dokumendiks on kaks Enno Väljali poolt 1987. aastal tehtud fotot. Lisaks on arheoloogiakirjanduses kahes kohas viidatud kalmele, mis võiks olla praegusel Talli tänav 2 kinnistul paiknev matmispaik. Need teated on väga napolisõnalised ning tegelikult ei ole võimalik kindlalt väita, et need käivad just selle kalme kohta. Neist ühe andmetel olla Lehmja mõisa sarapikus asuvast kivivarest kunagi leitud karjasekeppnõel ja suitsed (Lõugas & Selirand 1989, 139). Teine viitab Eesti Ajaloomuuseumis säilitatavale luustikule ja karjasekeppnõelale, mis leiti 20. sajandi algul Lehmja Sarapiku kivilkalme lõhkumisel (Lang 1996, 392).

Kalme ajaloo väljaselgitamist ei lihtsusta ka ajalooline kaardimaterjal. Vanim kaart, millel kujutatakse praeguse Jüri aleviku läänepoolset osa, on Mellini atlase Revali kreisi (*Revalsche Kreis*) leht (<https://www.wdl.org/en/item/2571/view/1/10/>). See 18. sajandi lõpul 19. sajandi algul ilmunud atlas annab küll ülevaate asustusüksuste paiknemisest, kirikutest, teedevõrgust jms, ent väiksemaid üksikobjekte see ei kajasta. Seetõttu on sellel küll Lehmja (*Rosenhagen*) mõis, kuid varasemad kalmed seal puuduvad. Kalmega alast annab ülevaate küll 1873. aasta kaart (joonis 4), kuid kalmet ennast seal peal ei ole. Sellel kaardil on mikrotoponüüm Sarapiku väli (*Sarrapikko welli*), mis arvatavasti viitab läheduses asunud Lehmja tammiku põõsarindes domineerinud sarapuudele. See ning ümbritsevad maad olid siis veel Lehmja mõisa kasutuses.

1935. aasta topograafilisel kaardil on juba olemas Sarapiku talu, mille nimi ise juba osutab läheduses asunud sarapuumetsale. Just selle talu maadel asus tõenäoliselt ka uuringute objektiks olnud kalme. 1958. aasta Nõukogude Liidu topograafilisel kaardil on Sarapiku talukoht veel peale märgitud ning kuigi sellele kaardile on kantud ka mõned kivilkalmed, siis käsitletavat kalmet sellel ei ole. Vahetult kalmest lõunakagu pool oli siis sigala (joonis 5: CTΦ), kalmealal leidis arvukalt varasemaid paeauke, nende kaevamise tulemusena ei olnud seal enam võimalik jälgida üldiseid samakõrgusjooni. Kalme lääneloodepoolse nurga juures oli juba olemas eelmainitud kindlapiiriline sügav auk ning kogu alal kasvasid peal lehtpõõsad.

Välitööde metoodika

2017. aastal Jüri alevikus Talli tänav 2 kinnistul teostatud arheoloogiliste välitööde põhimetoodikaks oli vaatlus. Tööd keskendusid peamiselt kalmele, kuid pisteliselt kontrolliti ka ülejäänud ala. Esialgu ei olnud proovišurfide kaevamist kavandatud, kuid tulenevalt ala oodatust teistsugusest välisilmest, seda vähesel määral siiski tehti. Ala kontrolliti ka metallidetektoriga, selle algseks eesmärgiks oli välja selgitada võimalik(ud) metall-leidudega ala(d) matmispaigas. Detektori kasutamine ei andnud soovitud tulemust, kuna kogu ala on kaetud muuhulgas ka mitmesugusest materjalist metallprügiga. Mõnes kohas puhastati kühvliga sissekaevete servi, et saada paremat ülevaadet pinnasekihtide lasuvusest.

Koordinaatide määramiseks kasutati gps-seadet Oregon 600, mille mõõtmistäpsus oli ± 3 m.

2017. aasta välitööd

Vaatlusel selgus, et kalme alal (tahvel I, II) on künklik pinnas, mida lõhuvad mitmed erineva kuju ja suurusega sissekaevet. Osad sissekaevetest on arvatavasti vanad ja osaliselt juba mattunud, osad pärinevad aga mõnekümne aasta tagusest ajast. Lisaks katab kalmet rohke praht. Kalme lõunaedela poolses servas ja sellega piirduvas kaitsevööndis leidub koormatäite kaupa ka ehitusprahti, mis kohati on maha visatud koormatena, kohati aga laiali lükatud.

Materjali põhjal otsustades pärineb see ilmselt nõukogude perioodist. Aja jooksul on koormatäied kamardunud, moodustades kindlapiirilisi kuhikuid.

Esimene šurf kaevatigi kalme lõunaedelpoolse piiri lähedale selle lääneloodepoolsesse ossa (joonis 6: 1; tabel 1: 1; tahvel III: 1). U 3 cm paksuse mättakihi all oli heledam pruunikas muld, milles leidsid mõned 7–10 cm läbimõõduga paekivid ja paekivirähka. Kivid paiknesid üksikult ega moodustanud ladet. U 20 cm sügavusel olid nõukogudeaegsed metallist purgikaaned.

Kalme põhjapoolses osas, selle põhjakirdepoolse piiri juures on ida-läänesuunaline siksakiline kraav koos suure auguga selle läänepoolses osas. U 11 meetrise läbimõõdu ja 1 m sügavuse augu seinad ei ole sirged, pigem on tegu kallakjate nõlvadega. Võimalik, et need viimased on tekkinud pinnase erosiooni tulemusena. Augu ümbruses, eriti selle lõunapoolsel nõlval oli suuri sammaldunud raudkive, mille läbimõõt ulatub 40 cm-st kuni 1,2 meetrini. Mõned rohkem kui 1 m läbimõõduga sirgete servadega nurgelised kivid on võimalikud rahnutükid. Kohati sammaldunud raudkive leidsid kalme alal mujalgi, võimalik, et tegu on olnud kivikülviga. Nii augu kui ka kraavi kallastel on kohati kõrgemad mullavallid. Inimluid ega muud kalmele iseloomulikku kraavi- ja auguseintest ei tuvastatud.

Augu läänepoolsele nõlvale tehti teine šurf (joonis 6: 2; tabel 1: 2; tahvel III: 2). Õhukese mättakihi all oli helepruun muld, milles leidsid mõningaid väikeseid raudkive ja nende katkeid. U 30 cm sügavusel pealispinnast tuli päevavalgele väike kogus roostes raudtraati. Kolmas šurf kaevati kirjeldatud augu põhja (joonis 6: 3; tabel 1: 3; tahvel IV: 1). Pealmise heledama pruuni mullakihi all algas u 20 cm sügavusel kollakas savine aluspõhjaliiv. Leidudeks olid raudtraat, raudplekitükid ja rauatükike.

Kalme põhjakirdepoolse piiri taga kulges enam-vähem ida-läänesuunaline sirge raudkivirida, arvatavasti vana kiviaia tald. Pinnakate ja taimestik sarnanes kalme omaga. Neljas šurf tehtigi sellele alale (joonis 6: 4; tabel 1: 4; tahvel IV: 2), kalme põhjakirdepoolsest piirist u 10 m põhjakirde poole. Siin oli peal 45 cm paksune kiht helepruuni mulda, mille alla jäi kollakas kergelt savine liiv. Aluspõhjaliiva peal oli kaks ebakorrapärase kujuga u 15 cm läbimõõduga raudkivi. Viies šurf tehti samuti samale alale (joonis 6: 5; tabel 1: 5). Selles oli eelmisega võrreldes pisut tumedam muld, kus u 30 cm sügavusel oli üksik väike raudkivi. Samal sügavusel tulid ka mõned tõrvatükid – tegu oli segatud pinnasega. Aluspõhjaks oli samasugune kollakas kergelt savine aluspõhjaliiv nagu eelmises šurfiski.

Tabel 1. Jüri alevikus Talli tänav 2 kinnistul asuvale kalmele (18741) kaevatud proovišurfid. Number tabelis vastab numbrile joonisel 6.

Nr	Koordinaadid	Mõõtmed	Asukoht	Kirjeldus
1	X: 6580454 Y: 551378	35 x 35 x 30 cm ¹	Kalme lõunaedelpoolse piiri juures lääneloodepoolses osas.	Pruun muld paekivide ja paekivirähaga. U 20 cm sügavusel nõukogudeaegsed plekist purgikaaned. Heledamas liivas aluspõhjarähk algas u 30 cm sügavusel.
2	X: 6580497 Y: 551397	35 x 35 x 50 cm	Kalme põhjakirdepoolse piiri lääneloodepoolses osas oleva augu läänepoolne	Helepruun muld, selles paekivitükke ja raudkivide katkeid

¹ Pikkus x laius x sügavus

			nõlv.	(keskmise suurus 5 x 10 cm).
3	X: 6580509 Y: 551394	40 x 35 x 30 cm	Kalme põhjakirdepoolse piiri lääneloodepoolses osas oleva augu keskosa.	Peal heledam pruun muld, 20 cm sügavusel algas kollakas liivane savi.
4	X: 6580510 Y: 551423	35 x 35 x 50 cm	Kalme põhjakirdepoolsest piirist u 10 m põhjakirde pool.	Helepruun muld, aluspõhjaks kollakas kergelt savine liiv. Aluspõhjaliival olid mõned väikesed raudkivid.
5	X: 6580518 Y: 551404	35 x 35 x 40 cm	Kalme põhjakirdepoolsest piirist u 10 m põhja pool.	Pruun muld, tõrvatükid. Aluspõhjaks liiv.

Kokkuvõte

Andmed Jüri alevikus Talli tänav 2 kinnistul asuva kivikalme 18741 kohta on vähesed. Olemasolevate teadete põhjal võib järeldada, et millalgi 20. sajandi algupoolel leiti arvatavasti just sellest kohast luustik koos karjasekeppnõelaga. Selline matmisviis ning esemetüüp on iseloomulikud eelrooma rauaajale. Teises teates on märgitud ka suitsete leidmist, kuid muuseumikogudesse neid jõudnud ei ole. Kuigi viimased pärinevad arvatavasti muinasaja lõpusajanditest, ei ole selliste eriaegsete esemete leidmine ühest matmispaigast midagi väga erandlikku – mitmel pool Põhja-Eestis ja mujalgi on teada kalmeid, mida on kasutatud erinevatel aegadel või kus varasema kalme juurde on hiljem uus rajatud.

Kuna uuritud kalme on varasemate paemurrukohtade poolt tugevasti lõhutud, siis võib pidada tõenäoliseks, et luud ja lei(u)d ongi mõnest sellisest saadud. Võimalik, et matmiseks ei ole kasutatud kogu praegu kaitse all olevat ala, kuid selle täpsem väljaselgitamine nõuaks juba põhjalikumaid uuringuid. Lisaks on matmiskombed ka ühel ja samal ajajärgul olnud väga mitmekesised, mistõttu võib inimeste leida ka kivikalmete kõrvalt. Kuigi praegu kaitstava ala lõunaedela-, lõuna- ja kagupoolses osas kive ei leidu, või on nende hulk vähene, tuleb arvestada võimalusega, et sellele alale on tehtud puistepõletusmatuseid. Arvestades kõike eeltoodut, tuleks jätkata kalme kaitsmist praegu olemasolevates piirides. Kindlasti tasuks aga eemaldada lahtine prügi ning samuti kamardunud ehitusprahihunnikud.

Kasutatud allikad ja kirjandus

EAA.854.4.790 leht 1. Karte von den Gütern Cournal und Rosenhagen. 1873.

Lang, V. 1996. Muistne Rävala. Muistised, kronoloogia ja maaviljelusliku asustuse kujunemine Loode-Eestis, eriti Pirita jõe alamjooksu piirkonnas. Summary: Prehistoric Rävala. Antiquities, Chronology and the Establishment of Farming Settlement in North-West Estonia, with Special Reference to the Area on the Lower Reaches of the Pirita River. I–II. Muinasaja teadus, 4. Tallinn.

Lõugas, V., Selirand, J. 1989. Arheoloogiga Eestimaa teedel.

Joonised ja tahvlid

Joonis 1. Kivikalme 18741 paiknemine. Mälestise asukohta markeerib punane täpik.

Joonis 2. Kivikalme 18741 koos lähema ümbrusega. Uuritud kalme piir on märgitud punase joonega. Teised mälestised joonisel: 18739 – asulakoht, 18744 – lohukivi, 18745 – lohukivi, 18746 – lohukivi, 18749 – lohukivi, 18750 – muistsed põllud, 18786 – asulakoht Terikualune, 18892 – kivikalme, 18895 – lohukivi, 18902 – ohvrikivi

Joonis 3. Kivikalme 18741 lähiümbruse mullad. Alus: Maa-ameti mullakaardirakendus, täiendanud Gurly Vedru. Mälestised joonisel: 1 – kivikalme 18741, 2 – muistsed põllud 18750, 3 – lohukivi 18746. Kh " – õhuke paepealne muld, Ko – leostunud muld, K – rähkmuld, Kog – gleistunud leostunud muld, Go – leostunud gleimuld

Joonis 4. Uuritud ala 19. sajandi II poole kaardil (EAA.854.4.790 leht 1). Väljavõte, täiendanud Gurly Vedru. Joonisel on all vasakul Lehmja mõis (*Rosenhagen*) ja paremal keskel Jüri kirik (*St Jürgens*). Kalme 18741 asukoht on markeeritud punase ringiga.

Joonis 5. Uuritud ala 1958. aasta Nõukogude Liidu topograafilisel kaardil (alus: Maa-ameti ajalooliste kaartide rakendus). Väljavõte, täiendanud Gurly Vedru. Kalme 18741 piir on tähistatud punase joonega. Hooned kalmest lõuna- ja lõunakagu pool kuulusid sigalale (CTΦ), kalme alale on märgitud nii paemurrud kui ka selgepiiriline auk.

Joonis 6. Kalme 18741 alale ja lähiümbrusesse kaevatud šurfid. Kalme ala on markeeritud helesinise viirutusega. Šurfide asukohad on tähistatud punaste täpikestega, number šurfi juures vastab kirjelduse numbrile tabelis 1. Must viirutus tähistab eriti rohke ehitus- ja olmeprahiga ala. Mälestis 18750 on Lehmja tammikus asuvad muistsed põllud.

Tahvel I

1. Kivikalme 18741. Kivikalme 18741. Vaade mälestisele lõuna poolt.
2. Kivikalme 18741. Vaade mälestise põhjakirdepoolsele osale põhjaloode poolt.

Tahvel II

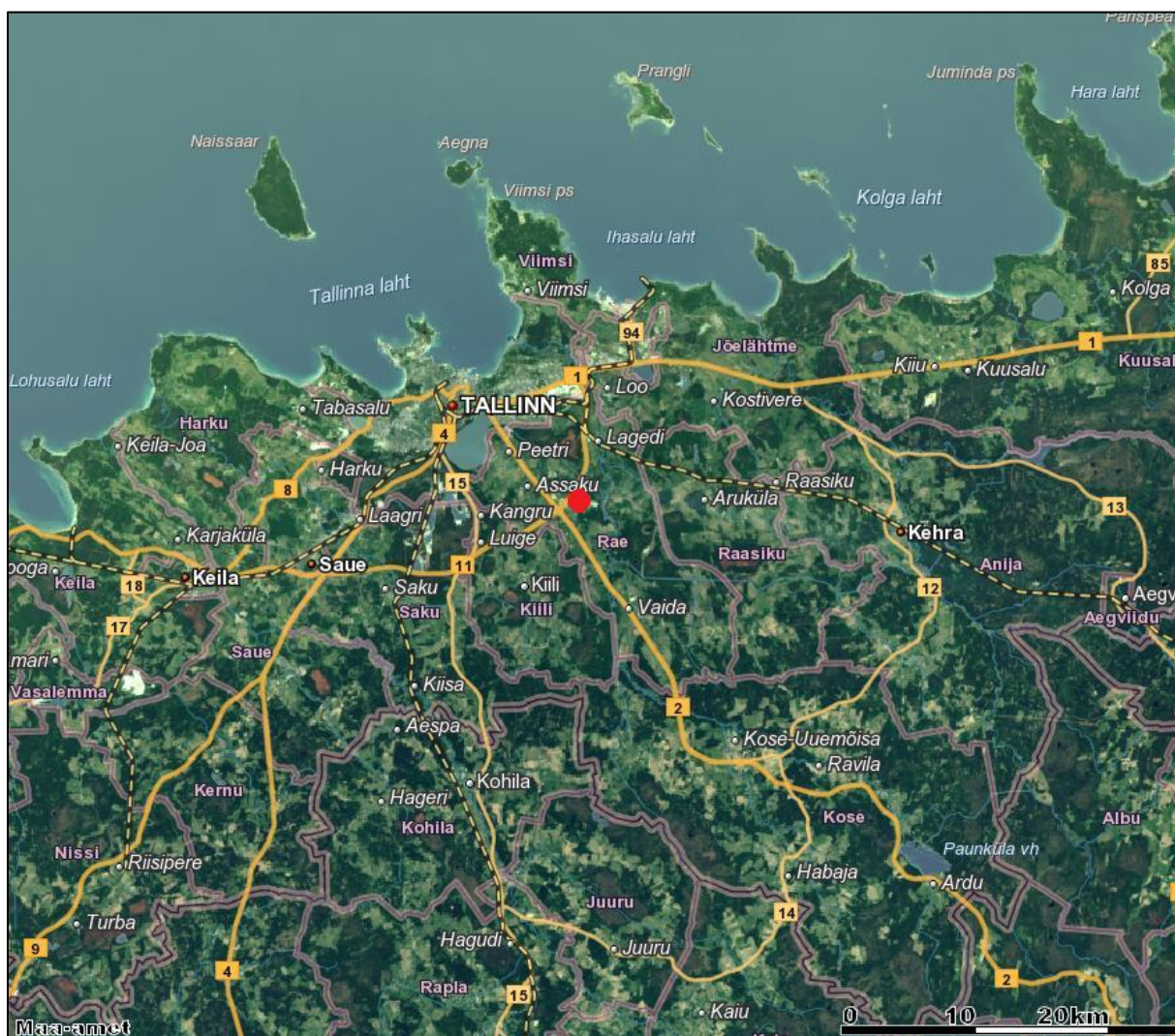
1. Kivikalme 18741. Auk kalme põhjaloodepoolses osas. Vaade kagu poolt.
2. Kivikalme 18741. Auk kalme põhjaloodepoolses osas. Vaade põhja poolt.

Tahvel III

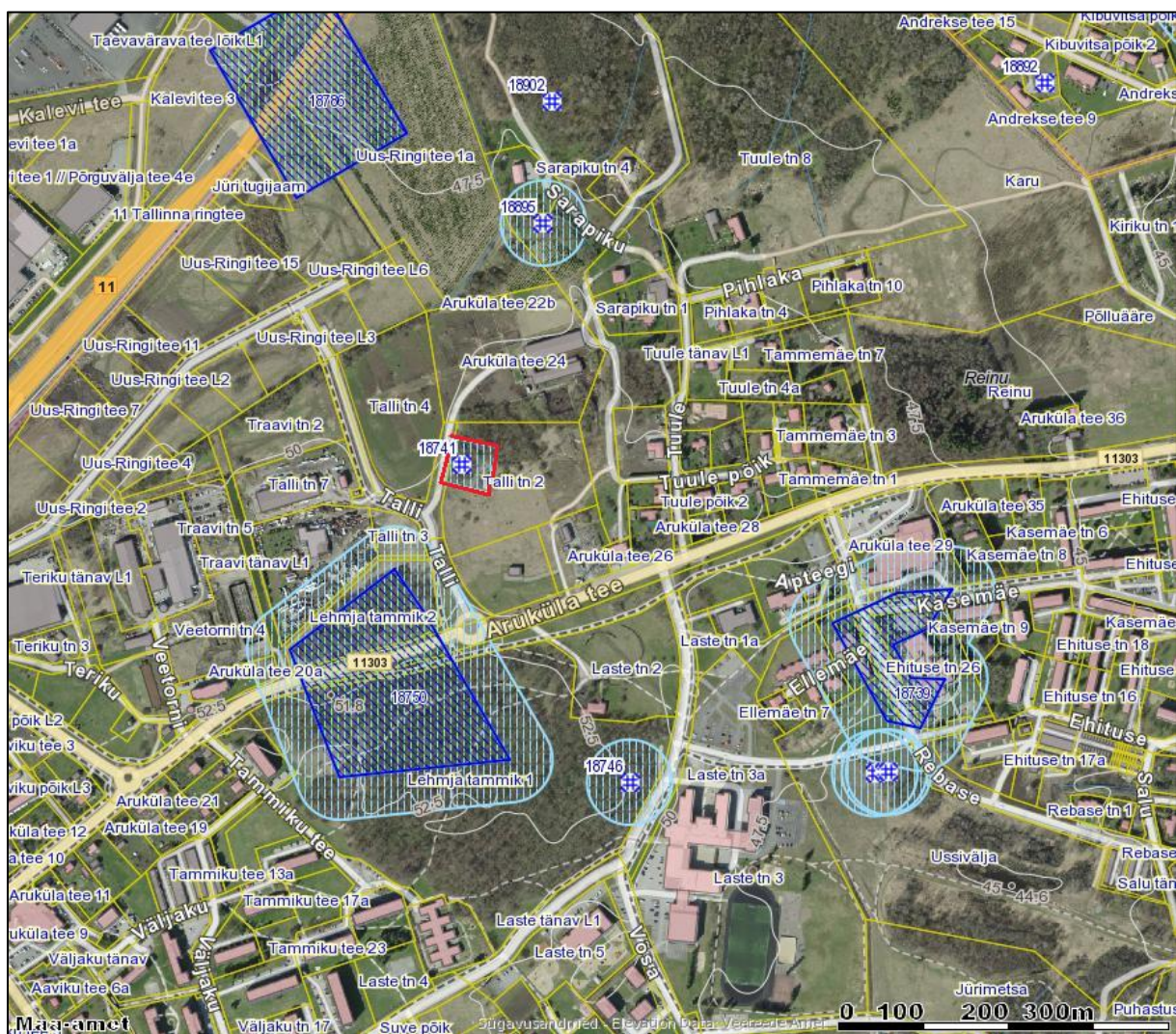
1. Kivikalme 18741. Šurf 1.
2. Kivikalme 18741. Šurf 2.

Tahvel IV

1. Kivikalme 18741. Šurf 3.
2. Kivikalme 18741. Šurf 4.

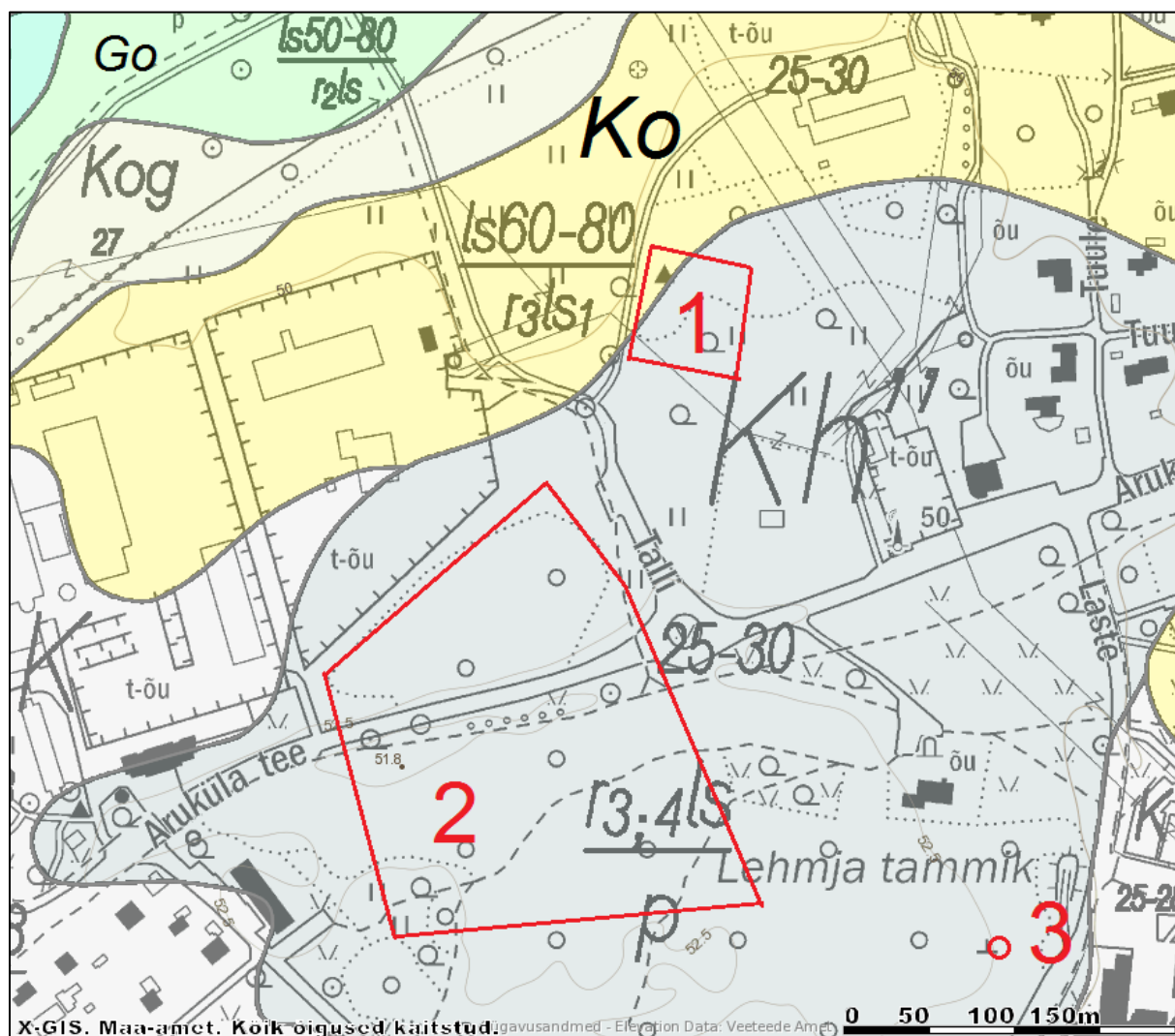

Joonis 1. Kivikalme 18741 paiknemine. Mälestise asukohta markerib punane täpik.

Joonis 2. Kivikalme 18741 koos lähiümbrusega. Uuritud kalme piir on märgitud punase joonega.

Teised mälestised joonisel: 18739 – asulakoht, 18744 – lohukivi, 18745 – lohukivi, 18746 – lohukivi, 18749 – lohukivi, 18750 – muistsed põllud, 18786 – asulakoht Terikualune, 18892 – kivilalme, 18895 – lohukivi, 18902 – ohvrikivi

Joonis 3. Kivikalme 18741 lähiümbruse mullad. Alus: Maa-ameti mullakaardirakendus, täiendanud Gurly Vedru. Mälestised joonisel: 1 – kivikalme 18741, 2 – muistsed põllud 18750, 3 – lohukivi 18746

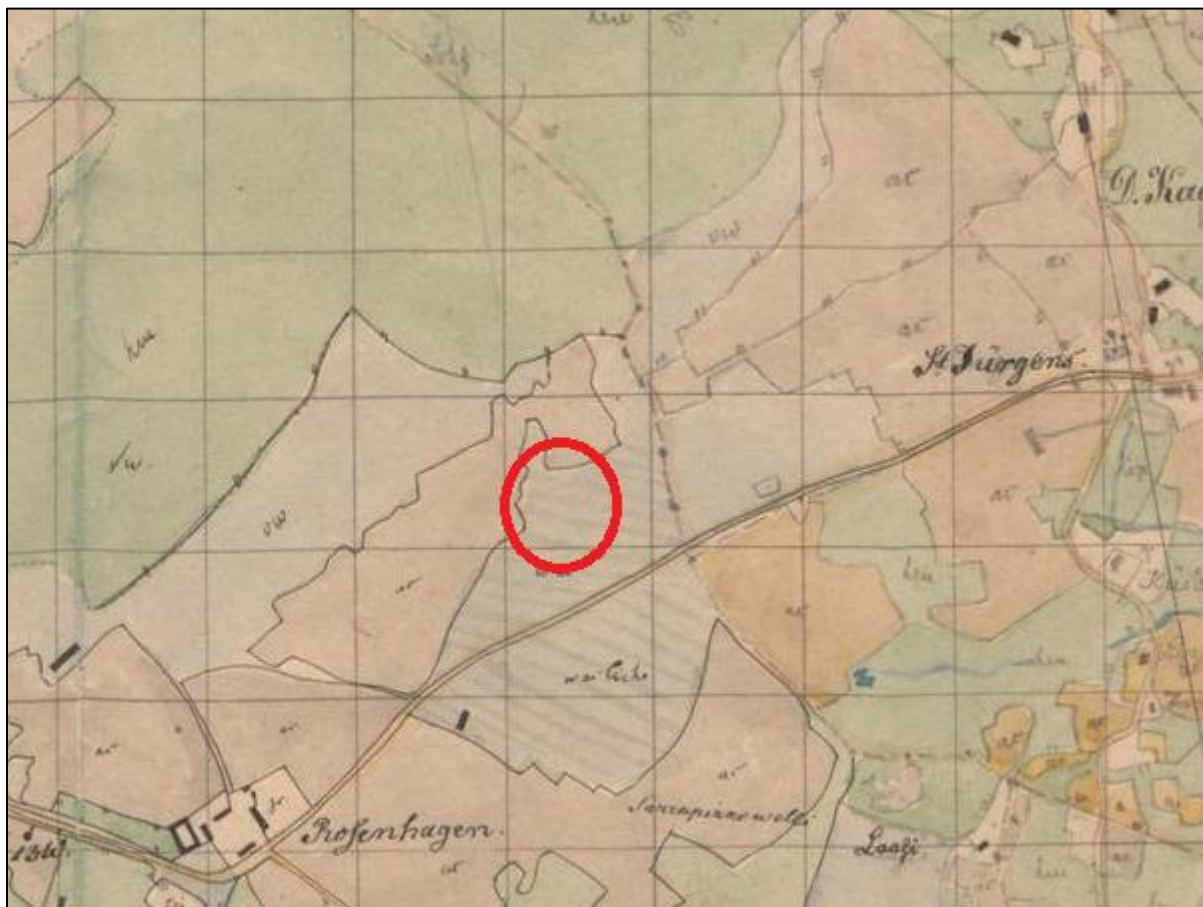
Kh'' – õhuke paepealne muld

Ko – leostunud muld

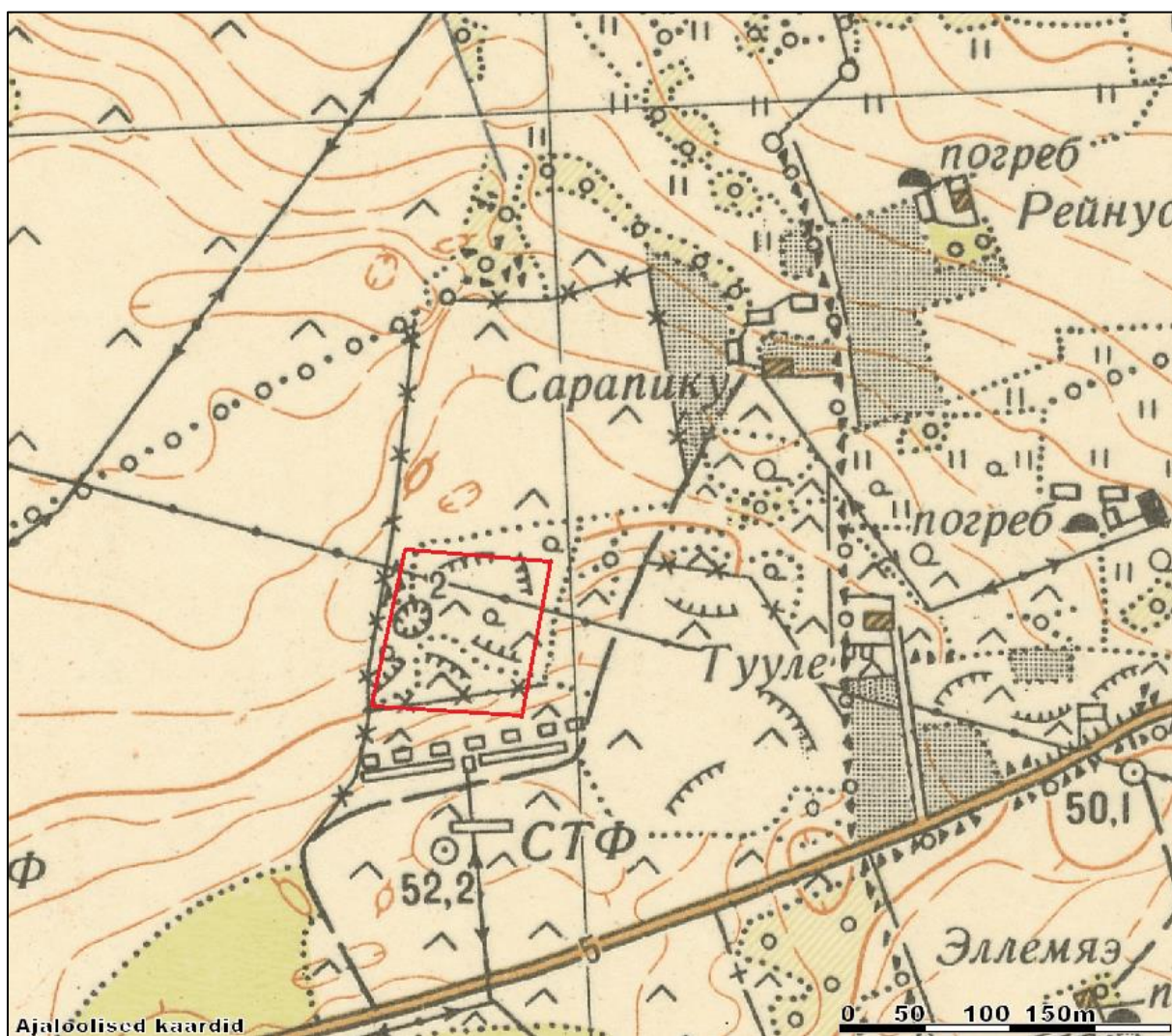
K – rähkmuld

Kog – gleistunud leostunud muld

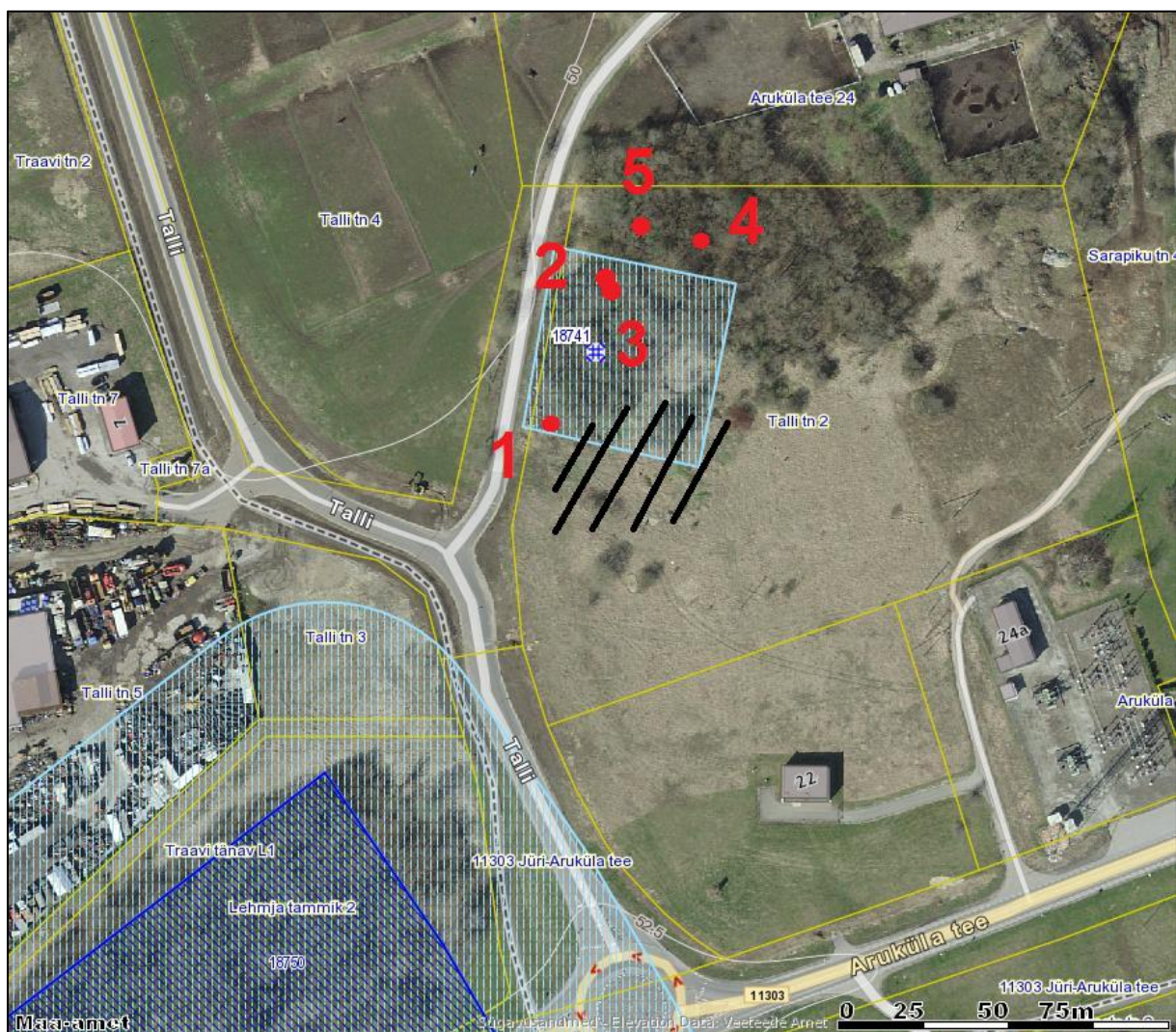
Go – leostunud gleimuld

Joonis 4. Uuritud ala 19. sajandi II poole kaardil (EAA.854.4.790 leht 1). Väljavõte, täiendanud Gurly Vedru. Joonisel on all vasakul Lehmja mõis (*Rosenhagen*) ja paremal keskel Jüri kirik (*St Jürgens*). Kalme 18741 asukoht on markeeritud punase ringiga.

Joonis 5. Uuritud ala 1958. aasta Nõukogude Liidu topograafilisel kaardil (alus: Maa-ameti ajalooliste kaartide rakendus). Väljavõte, täiendanud Gurly Vedru. Kalme 18741 piir on tähistatud punase joonega. Hooned kalmest lõuna- ja lõunakagu pool kuulusid sigalale (СТФ), kalme alale on märgitud nii paemurrud kui ka selgepiiriline auk.

Joonis 6. Kalme 18741 alale ja lähiümbrusesse kaevatud šurfid. Kalme ala on markeeritud helesinise viirutusega. Šurfide asukohad on tähistatud punaste täpikestega, number šurfi juures vastab kirjelduse numbrile tabelis 1. Must viirutus tähistab eriti rohke ehitus- ja olmeprahiga ala. Mälestis 18750 on Lehmja tammikus asuvad muistsed põllud.

1. Kivikalme 18741. Vaade mälestisele lõuna poolt.

2. Kivikalme 18741. Vaade mälestise põhjakirdepoolsele osale põhjaloode poolt.

1. Kivikalme 18741. Auk kalme põhjaloodepoolses osas. Vaade kagu poolt.

2. Kivikalme 18741. Auk kalme põhjaloodepoolses osas. Vaade põhja poolt.

1. Kivikalme 18741. Šurf 1.

2. Kivikalme 18741. Šurf 2.

1. Kivikalme 18741. Šurf 3.

2. Kivikalme 18741. Šurf 4.